

PWYLLGOR SGRIWTINI CORFFORAETHOL

Cofnodion y cyfarfod rhithwir a gynhaliwyd ar 28 Chwefror, 2022

YN BRESENNOL: Y Cynghorydd Aled Morris Jones (Cadeirydd)
Y Cynghorydd Dylan Rees (Is-gadeirydd)

Y Cynghorwyr John Griffith, Bryan Owen, Gary Pritchard, Alun Roberts, J. Arwel Roberts

Aelod Cyfetholedig: Mr Keith Roberts (Yr Eglwys Gatholig)

Aelodau Portffolio

Y Cynghorwyr Llinos Medi Huws (Arweinydd ac Aelod Portffolio Gwasanaethau Cymdeithasol), Richard Dew (Aelod Portffolio Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd), Carwyn Jones (Aelod Portffolio Prosiectau Mawr a Datblygu Economaidd), R. Meirion Jones (Aelod Portffolio Addysg, Llyfrgelloedd, Diwylliant ac Ieuenctid), Alun Mummery (Aelod Portffolio Tai a Chefnogi Cymunedau), R.G. Parry, OBE, FRAgS (Aelod Portffolio Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo), Dafydd Rhys Thomas (Aelod Portffolio Busnes Corfforaethol), Ieuan Williams (Aelod Portffolio Trawsnewid a'r Gymraeg), Robin Williams (Aelod Portffolio Cyllid)

WRTH LAW:

Prif Weithredwr
Dirprwy Brif Weithredwr
Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151
Cyfarwyddwr Swyddogaeth Dros Dro (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro
Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc
Pennaeth Gwasanaethau Oedolion
Rheolwr Datblygu Tai (TE)
Rheolwr Rhaglenni, Cynllunio Busnes a Pherfformiad (GM)
Rheolwr Newid Hinsawdd (RAW)
Rheolwr Busnes (Priffyrdd) (GP)
Uwch Beiriannydd (Trafnidiaeth Strategol a Chynaliadwy) (DLIJ)
Rheolwr Sgrwtini (AGD)
Swyddog Pwyllgor (ATH)

YMDDIHEURIADAU: Y Cynghorwyr Richard Griffiths a Richard Owain Jones

HEFYD YN BRESENNOL:

Y Cynghorydd Dafydd Roberts (Cadeirydd Panel Sgrwtini Cyllid)

Croesawodd y Cadeirydd bawb i'r cyfarfod a gyda thristwch cyfeiriodd at y sefyllfa yn Wcráin in a dywedodd bod meddyliau'r Pwyllgor gyda'r teuluoedd sy'n dianc o'r rhyfel. Cynhaliwyd munud o dawelwch a myfyrdod ar gyfer pawb sydd wedi cael eu dal yn y gwrthdaro.

1 DATGAN DIDDORDEB

Ni dderbyniwyd yr un datganiad o ddiddordeb.

2 COFNODION Y CYFARFOD BLAENOROL

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod blaenorol y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol a gynhaliwyd ar 24 Ionawr, 2022 a chadarnhawyd eu bod yn gywir.

3 GOSOD CYLLIDEB REFENIW 2022/23 – CYNIGION DRAFFT TERFYNOL

Cyflwynwyd adroddiad y Rheolwr Sgriwtini i'r Pwyllgor ei ystyried. Ynglwm wrth yr adroddiad oedd adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth / Swyddog Adran 151 a fyddai'n cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith ar 3 Mawrth, 2022 ar y cynigion drafft terfynol ar gyfer cyllideb refeniw 2022/23 (roedd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol wedi craffu ar y cynigion drafft cychwynnol ar gyfer y gyllideb refeniw yn ei gyfarfod ar 24 Ionawr, 2022).

Wrth gyflwyno'r adroddiad cadarnhaodd y Cynghorydd Robin Williams, Deilydd Portffolio Cyllid bod cynigion drafft cychwynnol y Pwyllgor Gwaith wedi bod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus ond oherwydd bod y setliad dros dro wedi'i gyhoeddi mor hwyr roedd yr ymgynghoriad yn agored am gyfnod cyfyngedig yn unig, a hynny rhwng 26^{ain} Ionawr, a 9^{fed} Chwefror 2022. Roedd yr ymgynghoriad yn nodi sefyllfa ariannol y Cyngor a'r risgiau ariannol y mae'r Cyngor yn eu hwynebu ac roedd yn ceisio barn trethdalwyr Ynys Môn ar gynnig y Pwyllgor Gwaith i fynd i'r afael â'r risgiau hynny drwy ail-fuddsoddi mewn gwasanaethau a ariennir yn rhannol gan gynydd o 2% yn y Dreth Gyngor. Ceir dadansoddiad manwl o'r broses yn yr adroddiad ond yn gwyno gellir adrodd bod 115 o ymatebion wedi dod i law ac o'r ymatebion hynny roedd 31% yn cytuno y dylid cael cynnydd o 2% yn y Dreth Gyngor a 69% yn anghytuno.

Nid yw'r cynnig drafft terfynol ar gyfer y gyllideb wedi newid ers i'r cynnig cychwynnol gael ei gyflwyno ym mis Ionawr, 2022 sef cyllideb net o £158.365m ar gyfer y Cyngor Sir a chynnydd o 2% yn y Dreth Gyngor o ganlyniad, sef y cynnydd isaf yng Ngogledd Cymru a sy'n rhoi Ynys Môn yn y deunawfed safle allan o'r 22 awdurdod lleol yng Nghymru.

Fe ganolbwyntiodd y Cyfarwyddwr Risg (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 ar y risgiau cyllidebol a'u goblygiadau yn ogystal â'r ffactorau a all liniaru'r risgiau hynny a thrwy hynny leihau'r effaith. Roedd y risgiau wedi'u nodi ym mharagraff 5.3 yn yr adroddiad a'r risgiau mwyaf amlwg yw'r ansicrwydd ynglŷn â thâl a chwyddiant prisiau yn ystod 2022/23. Mae'r risgiau eraill yn cynnwys newidiadau mewn cyfraddau llog; llai o gyllid grant neu dynnu cyllid grant yn ôl; methu â chyrraedd targedau incwm; peidio â/neu osgoi talu premiwm y Dreth Gyngor; newid yn sylfaen y Dreth Gyngor a all effeithio ar incwm o'r Dreth Gyngor yn ogystal â chyfraddau casglu is o ganlyniad i'r pandemig; a newid yn y galw am wasanaeth. Fodd bynnag, ar ôl ystyried y risgiau a'r mesurau lliniaru, cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 ei fod o'r farn bod y cyllidebau'n gadarn a bod modd eu cyflawni.

Ar 31 Mawrth 2021, roedd cronfeydd wrth gefn cyffredinol y Cyngor yn £11.437m, sy'n cyfateb i 7.77% o gyllideb refeniw net y Cyngor ar gyfer 2020/21. 10.94% os nad yw'r gyllideb ddatganoledig ysgolion yn cael ei chynnwys. Yn ystod y flwyddyn, clustnodwyd £4.5m ar gyfer y dibenion a nodwyd ym mharagraff 6.5 ac mae 643k wedi cael ei drosglwyddo'n ôl i falansau cyffredinol, sy'n golygu mai £7.554m ydi lefel ddiwygiedig y cronfeydd wrth gefn ar hyn o bryd.

Clustnodwyd £1.681m o falansau cyffredinol y Cyngor i gyllido'r rhaglen gyfalaf yn 2022/23. Fodd bynnag, rhagwelir tanwariant sylweddol o oddeutu £2m o leiaf yn 2021/22 (o ganlyniad i dderbyn cyllid grant ychwanegol gan Lywodraeth Cymru). Bydd hyn yn cynyddu'r balansau

cyffredinol, ac felly ar ddiwedd y flwyddyn ariannol bydd y balansau cyffredinol oddeutu £8m, sef tua 5% o'r gyllideb refeniw net ar gyfer 2022/23, a ystyrir yn lefel dderbyniol.

Mae'r risgiau ariannol hefyd yn cael eu lliniaru drwy gadw cronfeydd wrth gefn clustnodedig, sydd yn cael eu cadw er mwyn lliniaru risgiau penodol neu i gyllido prosiectau penodol. Ar ddechrau'r flwyddyn ariannol roedd gan y Cyngor £15.455m o gronfeydd wrth gefn clustnodedig a gellid dychwelyd cyfran sylweddol o'r cronfeydd wrth gefn yn ôl i'r balansau cyffredinol os bydd sefyllfa ariannol y Cyngor yn gwaethygu'n sylweddol yn ystod 2022/23.

Ar ôl ystyried lefel balansau cyffredinol y Cyngor, balansau ysgolion, cronfeydd wrth gefn clustnodedig a'r cyllidebau hapddigwyddiadau, mae'r Swyddog Adran 151 yn fodlon bod sefyllfa ariannol y Cyngor yn ddigon cadarn i'w alluogi i wrthsefyll unrhyw anawsterau a all godi yn ystod 2022/23 os na fydd y gyllideb refeniw arfaethedig yn ddigonol i gwrdd â chostau gwirioneddol y Cyngor yn ystod 2022/23.

Ers cwblhau'r cynigion cychwynnol ar gyfer y gyllideb, gwnaed gwaith pellach i adolygu a diwygio'r gyllideb derfynol ar gyfer 2022/23, yn cynnwys adolygiad llawn o'r holl fuddsoddiadau mewn gwasanaethau gan y Pwyllgor Gwaith. O ganlyniad, newidiwyd y cynnig cychwynnol ar gyfer y gyllideb o ran penawdau cyllidebau unigol a'r dyraniadau cyllid rhwng gwasanaethau, ond ni wnaeth yr adolygiad effeithio ar y gofynion ar gyfer y gyllideb net derfynol, sydd dal yr un fath sef £158.365m gyda £114.549 wedi'i gyllido gan yr AEF a £43.816m gan y Dreth Gyngor.

Bydd Llywodraeth Cymru yn cyhoeddi ei setliad terfynol ar gyfer llywodraeth leol ar 2 Mawrth 2022, ac er na ragwelir y bydd unrhyw newid sylweddol rhwng y setliad dros dro a'r setliad terfynol, gwneir cyfrif am unrhyw newid trwy addasu lefel y gronfa hapddigwyddiadau gyffredinol os yw'r gwahaniaeth yn fach, neu drwy gyllido o / cyfrannu at falansau cyffredinol y Cyngor pe bai'r gwahaniaeth yn fwy. O'r herwydd, ni fydd lefel arfaethedig y Dreth Gyngor yn newid hyd yn oed os yw'r AEF terfynol yn wahanol i'r ffigwr a ddangosir yn y setliad dros dro.

Wrth edrych ymhellach i'r dyfodol ac yn seiliedig ar y ffigurau dangosol a ddarparwyd gan Lywodraeth Cymru mae'n ymddangos fel petai rywfaint o le i ail-fuddsoddi mewn gwasanaethau yn 2023/34 cyn i'r sefyllfa ariannol waethygu eto yn 2024/25. Bydd y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig yn cael ei diweddarau a'i chyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith ym mis Medi, 2022. Mewn ymateb i gwestiynau gan y Pwyllgor, cadarnhaodd y Swyddogion y canlynol -

- O'r £43.816m o incwm a gynhyrchir o'r Dreth Gyngor yn 2022/23 cynhyrchir £1.5m gan y premiwm ail gartrefi ac oddeutu £400k gan y premiwm tai gwag. Mae nifer yr eiddo sy'n cael eu nodi fel llety hunanarlwyo a'u trosglwyddo i'r gofrestr trethi busnes wedi cynyddu o 927 eiddo ym mis Chwefror 2021 i 1,000 eiddo ym mis Chwefror 2022, sef cynnydd o 83 eiddo. Mae nifer o ail gartrefi ar y gofrestr Dreth Gyngor yn ogystal. Tra bod y Cyngor yn cadw cofnod o eiddo sy'n talu'r premiwm mae'n anodd rhoi naratif i'r ffigurau yn nhermau symudiadau a throsglwyddiadau i'r gofrestr trethi busnes.
- Mewn perthynas â'r broses o ymgynghori â'r cyhoedd a llunio cwestiynau y mae'r cyhoedd yn eu deall gan gyfeirio'n benodol at yr ymatebwyr nad oedd yn cytuno â'r cynnydd yn y Dreth Gyngor ond a oedd yn dal yn dymuno gweld y Cyngor yn buddsoddi mewn gwasanaethau, roedd yr ymgynghoriad yn gofyn a oedd y cyhoedd yn cytuno â'r cynnydd o 2% yn y Dreth Gyngor ai peidio, ac os ddim, pa wasanaethau y dylai'r Cyngor eu blaenoriaeth yn eu tyb hwy.
- Bod y Cyngor yn debygol o fod wedi'i amddiffyn rhag yr effaith andwyol ar yr economi o ganlyniad i ddigwyddiadau'r byd a ffactorau eraill yn y tymor byr. Fodd bynnag, os bydd yr economi'n dod dan bwysau ar ôl 2022/23, fe all hyn effeithio ar y dyraniadau

cyllid gan y Llywodraeth Ganolog a Llywodraeth Cymru ac o ganlyniad y setliad llywodraeth leol yng Nghymru. Fe all cynnydd parhaus mewn chwyddiant effeithio ar gontractau'r Cyngor ac ar ei gostau yn y pen draw; bydd rhaid i'r Cyngor gadw llygaid ar y sefyllfa a pharatoi ar gyfer y gwaethaf, sef paratoi i wneud arbedion. Efallai y bydd galw ar lywodraeth leol o ganlyniad i'r sefyllfa yn Wcráin e.e. efallai y bydd rhaid darparu cartrefi i ffoaduriaid ac fe all hyn gynyddu'r galw am wasanaethau. Er y byddai cymorth ariannol ychwanegol ar gael gan y Llywodraeth yn achos digwyddiadau o'r fath, byddai balansau cyffredinol digonol yn cynorthwyo'r Cyngor i gwrdd ag unrhyw gynnydd yn y galw.

- Bod y lleihad yng nghronfeydd cyffredinol wrth gefn y Cyngor o £11.437m ar 31 Mawrth, 2021 i oddeutu £8m a'r ddiwedd y flwyddyn ariannol o ganlyniad i glustnodi £3m i atgyweirio'r to yng Nghanolfan Addysg y Bont; trosglwyddo £1.376m i gronfeydd wrth gefn gwasanaethau penodol a defnyddio £0.150m at ddibenion eraill. Fodd bynnag, mae £0.643m o gronfeydd wrth gefn a oedd wedi eu clustnodi wedi cael eu trosglwyddo'n ôl i falansau cyffredinol, sydd ar hyn o bryd yn £7.554m. Hefyd, er bod £1.681m o falansau cyffredinol wedi cael eu clustnodi i gyllido'r rhaglen gyfalaf yn 2022/23, rhagwelir tanwariant o £2m o leiaf yng nghyllideb 2021/22 ac felly gellir defnyddio'r swm yma i gynyddu'r balansau cyffredinol i oddeutu £8m.

Ar ôl ystyried y wybodaeth a gyflwynwyd yn y cyfarfod, yn ysgrifenedig ac ar lafar, penderfynwyd cefnogi'r gyllideb refeniw ddrafft derfynol ar gyfer 2022/23, yn cynnwys cynnydd o 2% yn y Dreth Gyngor, ac argymell y gyllideb i'r Pwyllgor Gwaith.

(Bu i'r Cynghorwyr Aled M. Jones a Bryan Owen ymatal rhag pleidleisio)

4 GOSOD CYLLIDEB GYFALAF 2022/23 – CYNIGION DRAFFT TERFYNOL

Cyflwynwyd adroddiad y Rheolwr Sgriwtini i'r Pwyllgor ei ystyried.

Roedd adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 ar y cynigion cychwynnol ar gyfer cyllideb gyfalaf 2022/23 a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 24 Ionawr, 2022 ynghlwm â'r adroddiad.

Cadarnhaodd y Cynghorydd Robin Williams, Aelod Portffolio Cyllid fel yr adroddwyd wrth y Pwyllgor yn ei gyfarfod ar 24 Ionawr, 2022 bod rhaglen gyfalaf gwerth £35.961m yn cael ei chynnig ar gyfer 2022/23 ac nad oes unrhyw newidiadau wedi bod ers i'r rhaglen gyfalaf dros dro gael ei chyflwyno i'r cyfarfod sgriwtini ym mis Ionawr. Fel ac yr adroddwyd bryd hynny, cynigir defnyddio £1.681m o falansau cyffredinol i gyllido'r rhaglen gyfalaf arfaethedig i wneud iawn am y diffyg mewn cyllid gan fod y Grant Cyfalaf Cyffredinol gan Lywodraeth Cymru wedi gostwng.

Amlygodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 nad oedd, yn anffodus, wedi bod yn bosib cyflwyno'r adroddiad ar y cynigion cyfalaf drafft terfynol mewn pryd ar gyfer y cyfarfod hwn o'r Pwyllgor Sgriwtini oherwydd pwysau ar y Gwasanaeth Cyllid i baratoi cyfres o adroddiadau cyllidebol i alluogi'r Pwyllgor Gwaith i lunio'i gynigion terfynol ar gyfer y gyllideb erbyn ei gyfarfod ar 3 Mawrth, 2022. Fodd bynnag, cadarnhaodd nad oedd unrhyw newidiadau wedi eu gwneud i'r gyllideb gyfalaf arfaethedig ers ei chyflwyno i'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol ar 24 Ionawr, 2022. Mae'r Gyllideb Gyfalaf ddrafft ar gyfer 2022/23, sy'n cynnwys y Cyfrif Refeniw Tai, yn ystyried yr egwyddorion a nodir yn y Strategaeth Gyfalaf a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn ym mis Mawrth 2021 ac y mae hefyd yn cwrdd ag egwyddorion y Strategaeth Gyfalaf ddrafft ar gyfer 2022/23 a fydd yn cael ei hystyried ochr yn ochr â'r rhaglen Gyfalaf ac a fydd yn cael ei chyflwyno i'r Cyngor Llawn ar 10 Mawrth, 2022.

Nid oedd unrhyw gwestiynau gan y Pwyllgor mewn perthynas â'r cynigion drafft terfynol ar gyfer cyllideb gyfalaf 2022/23.

Ar ôl ystyried y wybodaeth a gyflwynwyd yn y cyfarfod, yn ysgrifenedig ac ar lafar, penderfynwyd cefnogi'r Gyllideb Gyfalaf ddrafft arfaethedig o £35.961m ar gyfer 2022/23 ac argymell y gyllideb i'r Pwyllgor Gwaith.

(Bu i'r Cynghorwyr Aled M. Jones a Bryan Owen ymatal rhag pleidleisio)

5 PANEL SGRIWTINI CYLLID – ADRODDIAD CYNNYDD

Rhoddodd y Cynghorydd Dafydd Roberts, Cadeirydd Panel Sgriwtini Cyllid, ddiweddariad i'r Pwyllgor yn dilyn trafodaethau'r Panel yn ei gyfarfod a gynhaliwyd ar 14 Chwefror, 2022 a thynnodd sylw at y pwyntiau canlynol –

- Fe wnaeth y Panel ystyried y cynigion drafft terfynol ar gyfer cyllideb 2022/23 gan ganolbwyntio ar y cynigion i fuddsoddi er mwyn mynd i'r afael a'r materion a risgiau y mae gwasanaethau'm eu hwynebu yn seiliedig ar restr o 21 o gynigion gan benaethiaid Gwasanaeth a Chyfarwyddwyr Gwasanaeth. Cafodd y rhain eu gwerthuso yn ôl matrices sgorio a gwerth gorau am arian. Bu i'r panel graffu ar 5 cynnig yn benodol, sfe cynigion i greu swyddi ym maes Addysg a Phrifyrdd ac yn dilyn derbyn gwybodaeth bellach gan y Swyddog Adran 151 a'r Aelod Portffolio Cyllid, rhoddwyd sicrwydd i'r Panel y byddai'r swyddi hyn yn ychwanegu gwerth i'r gwasanaeth.
- Aeth y Panel ymlaen i nodi bod llawer o'r cynigion am gyllid gan wasanaethau yn seiliedig ar greu swyddi ychwanegol a gofynnodd am sicrwydd ynglŷn â chynaliadwyedd y swyddi hyn a pha un ai a fyddent yn rhoi pwysau ar y Dreth Gyngor yn yr hir dymor. Rhoddwyd eglurhad manwl i'r Panel ac ar y sail honno roedd yn fodlon argymell y cynigion terfynol ar gyfer y gyllideb.
- Amlygodd y Panel yr angen i fuddsoddi mewn arbenigedd a chefnogaeth broffesiynol ar gyfer y Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol (CYSAG – pwyllgor statudol) fel bod y Cyngor yn dilyn awdurdodau eraill yng Ngogledd Cymru o ran y gefnogaeth y maent yn ei ddarparu i'r cyrff CYSAG.
- Wrth nodi'r ymateb cyfyngedig i'r broses ymgynghori ar y cynnig ar gyfer Cyllideb 2022/23 bu i'r Panel gydnabod yr amserlen dynn iawn ar gyfer ymgynghori ac roedd yn gobeithio, wrth symud ymlaen, y gellir dod o hyd i ffyrdd mwy effeithio o ymgysylltu gyda'r cyhoedd nid yn unig ar y gyllideb flynyddol ond hefyd mewn perthynas â'r penderfyniadau ariannu strategol sylweddol a wneir gan y Cyngor.

Gan mai dyma oedd y cyfarfod olaf o'r Panel Sgriwtini Cyllid yn ystod y Weinyddiaeth bresennol, manteisiodd y Cynghorydd Dafydd Roberts ar y cyfle i ddiolch i aelodau'r Panel am eu gwaith a'u hymrwymiad i'r Panel ac i'r Swyddogion am eu cefnogaeth a'u harbenigedd bob amser.

Bu i'r Cadeirydd, y Cynghorydd Aled Morris Jones, hefyd ddiolch i'r Cynghorydd Dafydd Roberts am gadeirio'r Panel ac am adrodd yn ôl i'r Pwyllgor Sgriwtini'n rheolaidd.

Nododd y Pwyllgor sylwadau ac adborth y Panel a diolchwyd i'r panel am ei waith sgriwtini.

6 DATBLYGIAD GOFAL YCHWANEGOL – TYDDYN MOSTYN, PORTHAETHWY

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Gwasanaethau Tai ar y cynnig i ddatblygu cynllun Gofal Ychwanegol ar dir y Cyngor yn Nhyddyn Mostyn, Porthaethwy er mwyn i'r Pwyllgor ei ystyried a chyflwyno sylwadau.

Mae Cynllun y Cyngor yn nodi bod angen cynllun Gofal Ychwanegol yn Ne'r Ynys. Bydd y Cynllun yn helpu i fynd i'r afael â'r galw hwn drwy ddarparu 40 o fflatiau yn cynnwys efallai 15 ystafell gofal preswyl arbenigol, yn ogystal â gofod ar gyfer y Tîm Adnoddau Cymunedol sy'n cynnwys staff iechyd a gofal cymdeithasol sy'n gwasanaethu De'r Ynys. Byddai'r cynllun hwn yn cyflawni un o amcanion y Cynllun Corfforaethol, sef cefnogi oedolion bregus a'u teuluoedd i'w cadw'n ddiogel, iach ac mor annibynnol â phosibl. Byddai'r Cynllun yn ehangu'r adnodd cymunedol i gefnogi cyfleoedd i fyw'n annibynnol. Mae safle ar dir ger Tyddyn Mostyn, Porthaethwy wedi'i nodi fel y lleoliad gorau allan o'r chwe safle a oedd dan ystyriaeth ac a gafodd eu hasesu yn erbyn cyfres o feini prawf penodol.

Adroddodd y Pennaeth Gwasanaethau Oedolion bod dau gynllun Gofal Ychwanegol wedi cael eu datblygu hyd yma, un ym Mhenucheldre, Caergybi a'r llall yn Hafan Cefni, Llangefni. Mae'r datblygiadau hyn yn cael ei gwerthuso'n rheolaidd ac mae'r adborth gan breswylwyr wedi bod yn hynod gadarnhaol. Mae'r Cyngor yn awyddus i ddatblygu cynllun o'r fath yn Ne'r Ynys gan ddefnyddio'r agweddau sydd wedi gweithio'n dda yn ystod y cynlluniau blaenorol a dysgu o'r agweddau y gallem fod wedi'u gwneud yn wahanol, ac i'r perwyl hwn nodwyd safle addas ym Mhorthaethwy. Os caiff y datblygiad ei gymeradwyo, y Cyngor fydd berchen arno. Mae'r Rhwydwaith Dysgu a Gwella Tai, a gomisiynwyd gan Gyfarwyddiaeth Tai Llywodraeth Cymru, yn nodi'r galw am wahanol fathau o dai/llety arbenigol ar gyfer pobl hŷn ar Ynys Môn ar hyn o bryd a hyd at 2035 a chadarnhawyd y bydd angen 127 o leoliadau gofal ychwanegol erbyn 2035. Bydd y cynnig arfaethedig yn helpu i fynd i'r afael â'r bwch hwn yn enwedig gan fod y cyfleusterau ym Mhenucheldre a Hafan Cefni yn llawn a bod rhestr aros ar gyfer darpar breswylwyr. Mae'r cynlluniau hyn wedi bod yn llwyddiannus o ran galluogi unigolion i fyw'n annibynnol ac maent yn cyd-fynd â Strategaeth Pobl Hŷn y Cyngor. Mae'r cynnig wedi cael ei werthuso o safbwynt fforddiadwyedd yn unol â'r model ariannol a ddefnyddir i asesu hyfywedd ariannol ein cynlluniau tai – mae'r model cychwynnol yn dangos ei fod yn gynllun hyfyw ac yn cyd-fynd â chanllawiau'r Awdurdod ar gyfer ei gynlluniau tai newydd. Mae'r Cyngor wedi llwyddo i ddiogelu cyllid grant HCF gan Lywodraeth Cymru tuag at gostau'r prosiect ac fe all ymgeisio am ychwaneg o grantiau; bydd gweddill y costau'n cael eu hariannu gan y Cyngor drwy'r Cyfrif Refeniw Tai.

Roedd y Pwyllgor yn croesawu ac yn cefnogi'r cynllun ond gofynnwyd am eglurhad ynglŷn â phwy fyddai'n gyfrifol am ddarparu'r gofal – cadarnhaodd y Rheolwr Gwasanaethau Oedolion y byddai'r opsiynau yn cael eu hystyried ac yn cael eu cytuno wrth i'r prosiect fynd rhagddo.

Penderfynwyd argymhell i'r Pwyllgor Gwaith ei fod yn cymeradwyo datblygu Cynllun Gofal Ychwanegol ar dir Cyngor Sir Ynys Môn yn Nhyddyn Mostyn, Porthaethwy.

7 CYNLLUN TUAG AT SERO NET

Cyflwynwyd adroddiad y Dirprwy Brif Weithredwr mewn perthynas â rhoi trefniadau ar waith i sefydlu a mabwysiadu 'Cynllun Tuag at Garbon Sero Net Cyngor Sir Ynys Môn 2022-2025' i'w ystyried gan y Pwyllgor.

Dywedodd y Cynghorydd Dafydd Rhys Thomas, Aelod Portffolio Busnes Corfforaethol ei fod yn falch o gael cyflwyno'r Cynllun Tuag at Sero Net sydd yn cynrychioli'r cam gyntaf yn y siwrne i drawsnewid y Cyngor i fod yn sefydliad carbon sero net erbyn 2030.

Er mwyn cyflawni'r amcan hon a chwrdd â'r her a rhoi newid sylweddol ar waith, mae'n hanfodol cael cynllun clir a dull corfforaethol mewn lle sy'n mynd i'r afael â phob agwedd ar waith y Cyngor.

Ynghyd ag adeiladu ar lwyddiannau diweddar a chydlynu cynlluniau eisoes ar waith, mi fydd y Cynllun yn gweithredu prosiectau o'r newydd fydd yn arwain at leihad yn ein hallyriadau

carbon. Er mwyn cyflawni'r cynllun, mi fydd cynllun cyflawni blynyddol, targedau, a fframwaith monitro ac adrodd yn cael ei fabwysiadu. Y cam nesaf fydd sefydlu gwaelodlin fanwl a chyflawn, gyda systemau rheolaeth data. Mi fydd gofynion adnoddau ariannol a phersonél i gyflawni'r newidiadau yn sylweddol dros y cyfnod i ddod. Bydd angen i'r Cyngor fanteisio ar gyfleoedd cyllido (grantiau a benthyciadau) fydd ar gael er mwyn bwrw ymlaen gyda chynlluniau a rhaglenni dros y blynyddoedd i ddod.

Amlygodd y Dirprwy Brif Weithredwr bod y Cyngor eisoes wedi cyflawni llawer tuag at ddod yn sefydliad carbon sero net yn enwedig mewn perthynas â lleihau ôl-troed carbon ei ystadau ac eiddo. Yr hyn sydd wedi newid ydi amlygrwydd a phwysigrwydd newid hinsawdd a lleihau carbon sydd yn flaenoriaeth i'r Cyngor, i gymunedau ac i unigolion. Mae'r Cyngor yn ymateb drwy ddangos arweinyddiaeth gadarn. Er bod y cynllun yn glir ac yn un tymor byr ni fydd yn aros yr un fath a bydd yn cael ei addasu wrth i'r Cyngor symud yn ei flaen. Mae wedi cael ei ddatblygu oddi mewn i gyd-destun cenedlaethol er mwyn sicrhau ei fod yn gyson â'r rôl a ragwelir gan Lywodraeth Cymru ar gyfer awdurdodau lleol. Bydd rhaid cwblhau gwaith pellach i sefydlu gwaelodlin, targedau a system fonitro llawn a manwl fel y gall rhanddeiliaid gadw llygaid ar y cynnydd a wneir. Er y bydd yn rhaid gwneud penderfyniadau anodd mae'n hanfodol bod y Cyngor yn gallu mesur effaith amgylcheddol ei benderfyniadau. Bydd rhaid i'r Cyngor hefyd ddangos buddion amgylcheddol ei fuddsoddiadau ac felly bydd rhaid cynnwys hyn fel rhan o'r broses ehangach ar gyfer gwneud penderfyniadau. Er mwyn cyflawni'r amcan hon rhaid i'r Cyngor fod yn uchelgeisiol a dewr a'r gobaith yw y bydd y Cynllun yn cyflawni'r anghenion hyn yn ogystal â bod yn realistig, cyraeddadwy a fforddiadwy; dyma'r cam cyntaf tuag at newid diwylliant ac mae'n adeiladu ar y gwaith sydd eisoes wedi'i gyflawni i gefnogi'r siwrnai tuag at y targed yn y pen draw, sef dod yn sefydliad carbon sero erbyn 2030.

Roedd y Rheolwr Newid Hinsawdd yn cytuno nad yw'r Cyngor yn dechrau o'r dechrau a'i fod eisoes wedi cyflawni llawer, ond mae rhagor o waith i'w wneud o hyd ac mae'r Cynllun yn gam ymlaen tuag at sicrhau newid.

Penderfynwyd cefnogi'r Cynllun Sero Net ac argymell y Cynllun i'r Pwyllgor Gwaith.

8 CYNLLUN GWEFRU CERBYDAU TRYDAN YNYS MÔN

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo a oedd yn nodi cynllun tymor hir y Cyngor ar gyfer datblygu ac ariannu'r seilwaith pwyntiau gwefru Cerbydau Trydan ar hyd a lled yr Ynys i'r Pwyllgor ei ystyried a chyflwyno sylwadau. Roedd yr adroddiad yn rhoi trosolwg o Gynllun Gweithredu Gwefru Cerbydau Trydan Ynys Môn.

Cyflwynwyd yr adroddiad gan y Cynghorydd Bob Parry, OBE, FRAgS, Aelod Portffolio Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo a dywedodd y bydd y Cynllun yn datblygu pwyntiau gwefru cerbydau trydan newydd, modern ledled yr Ynys, ac y byddant ar gael i staff y Cyngor, trigolion ac ymwelwyr. Bydd y math o seilwaith gwefru - Chwim/Uwch, Cyflym neu Araf - yn amrywio ar draws leoliadau gwahanol. Mae'r Cyngor eisoes wedi dechrau darparu Pwyntiau Gwefru Cerbydau Trydan gyda seilwaith o'r fath ar gael yng Nghanolfan Busnes Ynys Môn a Chanolfan Byron. Mae yna hefyd Bwyntiau Gwefru Cerbydau Trydan ar gyfer nifer cyfyngedig o gerbydau fflyd ym mhrif Swyddfeydd y Cyngor yn Llangefni. Mae gwaith datblygu wedi dechrau yn barod i osod darpariaeth gwefru chwim cyhoeddus yn Amlwch, Llangefni, Caergybi a Phorthaethwy yn 2022 drwy Gronfa Trawsnewid Cerbydau Allyriadau Isel lawn Llywodraeth Cymru. Mae llawer o waith i'w wneud o hyd i ddarparu cyfleusterau gwefru amrywiol i gwrdd â'r galw ac mae'r Cynllun Gweithredu'n cynrychioli'r cam cyntaf yn y siwrnai i osod seilwaith Cerbydau Trydan mewn lleoliadau allweddol.

Cadarnhaodd Rheolwr Busnes y Gwasanaeth Priffyrdd bod y Cynllun Gweithredu'n rhoi'r Cyngor mewn sefyllfa gadarn i wneud cais am gyllid pellach gan Lywodraeth Cymru i ddatblygu rhwydwaith seilwaith pwyntiau gwefru cerbydau trydanol ledled yr Ynys.

Mewn ymateb i gwestiynau gan y Pwyllgor, cafwyd cadarnhad gan y Swyddogion ynglŷn â'r canlynol -

- Cadarnhawyd bod prosiect ar waith i greu hwb hydrogen yng Nghaergybi er mwyn datblygu technoleg hydrogen yn Ynys Môn. Wrth gymharu cerbydau hydrogen a cherbydau trydan, dengys ymchwil bod ceir a faniau bach yn fwy addas i gael eu pweru gan drydan tra bod technoleg hydrogen yn dwy addas ar gyfer pweru cerbydau nwyddau trwm neu gerbydau casglu gwastraff er enghraifft; rhaid ystyried ffactorau fel y rhain wrth geisio dod o hyd i gydbwysedd rhwng cerbydau trydan a hydrogen. Mae'r rhain yn dechnolegau newydd a bydd rhaid eu monitro wrth iddynt ddatblygu dros amser.
- Cadarnhawyd y bydd rhaid ystyried gwahanol fodelau ar gyfer codi ffi ar y cyhoedd i ddefnyddio'r pwyntiau gwefru cerbydau trydan yn ogystal â sut y bydd unrhyw incwm yn cael ei ddefnyddio/fuddsoddi; bydd y drafodaeth honno'n cael ei llywio gan adolygiad sydd ar y gweill.
- Eglurwyd y bydd rhaid ystyried dulliau gorfodi yn ogystal ar gyfer gyrwyr sy'n mynd tu hwnt i'r terfyn amser a sy'n gadael eu car yn y plwg er ei fod wedi gorffen gwefru.

Penderfynwyd cefnogi argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn ac argymell bod y Pwyllgor Gwaith yn eu cymeradwyo –

- **Cymeradwyo Crynodeb Cynllun Gwefru Cerbydau Trydan Ynys Môn**
- **Cymeradwyo datblygu a chyflwyno ceisiadau am gyllid allanol er mwyn gwireddu'r cynllun.**
- **Cymeradwyo bod gofynion seilwaith pwyntiau gwefru cerbydau trydan yn cael eu hystyried yn Strategaeth Gyfalaf newydd y Cyngor (i'w datblygu) ac ar sail achos wrth achos pan fydd prosiectau seilwaith cyfalaf yn cael eu datblygu a'u gweithredu (gan gynnwys tai, unedau busnes, moderneiddio ysgolion, darpariaeth gofal ychwanegol, adfywio canol trefi a seilwaith arfordirol / twristiaeth ac ati.)**

9 BLAEN RAGLEN WAITH 2021/22

Cyflwynwyd adroddiad y Rheolwr Sgriwtini oedd yn cynnwys diweddariad o Flaen Raglen Waith gan y Pwyllgor hyd at fis Mawrth, 2022 i'w hystyried.

Penderfynwyd –

- **Cytuno ar y fersiwn gyfredol o'r blaen raglen waith ar gyfer 2021/22**
- **Nodi'r cynnydd a wnaed hyd yma o ran gweithredu'r blaen raglen waith.**

**Y Cynghorydd A. M. Jones
Cadeirydd**